

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20 051.054
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
доктору історичних наук, професору,
декану факультету туризму
Великочому Володимиру Степановичу
(76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57)

Рецензія

**кандидата історичних наук,
доцента кафедри етнології і археології
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Дрогобицької Оксани Ярославівни
на дисертаційну роботу Тугая Миколи Івановича
«Етнографічна діяльність Михайла Зубрицького в контексті
регіональних народознавчих студій Наукового товариства імені
Шевченка», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 032 Історія та археологія**

Представлена до захисту робота Тугая Миколи Івановича «Етнографічна діяльність Михайла Зубрицького в контексті регіональних народознавчих студій Наукового товариства імені Шевченка» є **актуальною**, зважаючи на важливість української біографістики як напряму сучасних історичних досліджень, який відображає діяльність відомих історичних персоналій, їх внесок у націотворення українського народу, розвиток науки і техніки.

Діяльність греко-католицького духовенства була вагомим фактором життя Східної Галичини. Священики виступали не тільки душпастирями, духовними наставниками, очільниками парафіяльного життя, а й сприяли зростанню культурно-освітнього та соціально-економічного рівня життя селян, формуванню правової та політичної культур громадян, забезпечували участь у передвиборчих процесах.

Кінець XIX – 30-х рр. XX ст. відомий як період активізації громадської діяльності греко-католицьких священиків. Представники кліру долучалися до створення різних культурно-освітніх товариств, добродійних, соціально-економічних установ, демонструючи організаційні здібності, лідерські якості, патріотичну позицію, політичні переконання. Не стала винятком у цьому плані діяльність Михайла Зубрицького (1856–1919 рр.) – греко-католицького священника, пароха с. Мшанець, члена Наукового товариства імені Шевченка у Львові. М. Зубрицький відомий як невтомний збирач народознавчих матеріалів, автор понад 350 публікацій, етнограф-ентузіаст, який усіма доступними способами сприяв збереженню традиційно-побутової культури Бойківщини.

Актуальність теми, об'єкт і предмет, мета, завдання, практичне значення дослідження у вступній частині обґрунтовані належним чином.

Ступінь наукової обґрунтованості результатів, сформульованих в роботі, їх наукова новизна. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що автор комплексно проаналізував етнографічну спадщину Михайла Зубрицького у контексті регіональних народознавчих студій Наукового товариства імені Шевченка, ввів до наукового обігу нові й маловідомі джерела, що розкривають окремі сфери діяльності народознавця, розробив періодизацію життєвого шляху, наукової та громадсько-політичної діяльності етнографа. Ряд аспектів в українській історіографії отримали подальший розвиток, зокрема, удосконалено відомості про діяльність ученого-аматора в Науковому товаристві імені

Шевченка у Львові. Новий рівень розвитку отримали матеріали, які відображають формування та становлення особистості дослідника; вивчення громадсько-політичної та душпастирської діяльності М. Зубрицького.

Практичне значення наукових результатів.

Матеріали наукового дослідження про М. Зубрицького можна використати в різних сферах діяльності, зокрема у науково-дослідній (при написанні наукових праць про розвиток української етнографії кінця ХІХ – початку ХХ ст., про діяльність видатних українських етнографів); у навчальній (для підготовки навчально-методичних посібників та підручників із спеціальних курсів з карпатознавства та історії української етнології); у виховній роботі (з метою виховання у молоді патріотизму в сучасних глобалізаційних умовах).

Оволодіння здобувачем методології наукової діяльності.

М. І. Тугай на високому рівні володіє категоріальним та понятійним апаратом, застосовує сучасний методологічний інструментарій. Здобувач опирається на загальні наукові методичні принципи, зокрема науковості, об'єктивності, історизму, системності та всесторонності. У дослідженні використано діалектичний метод, метод абстрагування, аналіз та синтез, індукцію та дедукцію. Серед інших загальнонаукових методів застосовано методи узагальнення, систематизації, класифікації та типологізації. Автор також активно використовує спеціальні наукові методи (історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-системний, біографічний, просопографічний), методи етнологічних досліджень – компонентного (системного) аналізу, реконструктивного та контент-аналізу.

Структура і зміст дисертації.

Структура дисертації є логічною сформованою та спрямована на досягнення мети та завдань роботи. Структура дисертаційного дослідження побудована за проблемно-хронологічним принципом. Робота складається зі

вступу, чотирьох розділів, 13 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (409 позицій) та 13 додатків.

На нашу думку, поставлені дослідником завдання дозволяють досягти поставленої мети. Автором вирішено проаналізувати методологічну базу дослідження, джерелознавче забезпечення та стан історіографічного вивчення цієї тематики; простежити фактори, які вплинули на формування та становлення особистості Михайла Зубрицького, його ідей та поглядів; дослідити напрями душпастирської та громадсько-політичної діяльності етнографа; висвітлити його роботу в науково-дослідницькій сфері в регіональних народознавчих студій НТШ; охарактеризувати наукову спадщину народознавця в контексті дослідження духовної культури бойків; з'ясувати особливості дослідження матеріальної культури бойківської етнографічної групи.

Для написання дисертації використано 117 одиниць зберігання з архівних та музейних установ: Центральний державний історичний архів України, м. Львів, Центральний державний історичний архів України, м. Київ, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України, Інститут літератури імені Т. Шевченка НАН України, Архів актів нових, Етнографічний музей у Відні. Також автором залучено опубліковані документи, матеріали тогочасної періодици, мемуари.

М. Тугай проаналізував особливості формування світогляду, особистості, характеру та цінностей М. Зубрицького. Автор твердить, що період формування особистості отця Михайла припадає на період 1856–1880-ті рр. Великий вплив на нього мало навчання у Дрогобицькій гімназії, Перемиській духовній семінарії, знайомство з Іваном Франком.

Дисертант охарактеризував громадсько-політичну діяльність М. Зубрицького, її зміст, форми, зокрема, відкриття читалень «Просвіти» і крамниць при них, антиалкогольні заходи, боротьбу за національну школу,

права школярів та зміни в навчальному процесі, висвітлення у періодиці причин еміграції місцевого населення, участь у виборах до Крайового сейму. Автор твердить, що «центром просвітницької діяльності М. Зубрицького було невеличке село Мшанець Старосамбірського повіту, де він був місцевим парохом упродовж двадцяти п'яти років (1889–1914 рр.)» (с. 64).

Автор висвітлив науково-дослідницьку діяльність Михайла Зубрицького, членство у НТШ. Детально простежено співпрацю мшанецького священника з музеями Відня та Базеля. М. Тугай розглянув особливості дослідження матеріальної культури Бойківщини у записах Михайла Зубрицького. Дисертант на основі етнографічних досліджень простежив структуру господарства бойків, повсякденний та святковий одяг, їжу, традиційне житлово-господарське будівництво у Старосамбірському та Турківському повітах.

У **висновках** автор підкреслює, що постать Михайла Зубрицького є непересічною у вітчизняній історії, а його діяльність посилила суспільну значущість громадсько-політичної сфери для місцевого населення Бойківщини.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. Аналіз тексту дисертаційного дослідження М. І. Тугая «Етнографічна діяльність Михайла Зубрицького в контексті регіональних народознавчих студій Наукового товариства імені Шевченка» дає підстави стверджувати про відсутність порушення академічної доброчесності, ознак академічного плагіату, самоплагіату чи фальсифікації.

Дискусійні положення, зауваження та рекомендації до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи рецензовану працю, необхідно висловити ряд зауважень та побажань до дисертації М. І. Тугая.

1. Більш детального вивчення потребує політична діяльність М. Зубрицького та відображення її у тогочасних джерелах.

2. Варто було б детальніше розглянути співпрацю М. Зубрицького з іншими священиками, які займалися як активною громадською, так і народознавчою діяльністю.
3. У висновках досліднику можна було б більше акцентувати увагу на внеску М. Зубрицького у вивчення фольклору бойків.
4. Робота містить незначні мовно-стилістичні огріхи.

Загалом дисертаційна робота М. І. Тугая «Етнографічна діяльність Михайла Зубрицького в контексті регіональних народознавчих студій Наукового товариства імені Шевченка» за змістом, формою викладу матеріалу та отриманими результатами є оригінальним авторським дослідженням, що відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21 березня 2022 р. № 341).

Подане дисертаційне дослідження є завершеною працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати, що мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення, а її автор – Микола Іванович Тугай – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Рецензент

кандидат історичних наук,

доцент кафедри етнології і археології

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

ПІДПИС *Дрогобицька О.Я.*
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
С.Р.Ш. Орест СМІШКО
« 05 » *12* 20 *23* р.

О. Я. Дрогобицька